

ULUSLARARASI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM MATERYALLERİ DERGİSİ (IJOTEM)



<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotem>

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Yaratıcılığa Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Gökhan AVŞAR¹

Milli Eğitim Bakanlığı
Uzman Öğretmen

avsargokhann@gmail.com

Orcid ID: 000-0001-60241437

Cevdet EPÇAÇAN²

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim
Bilimleri Bölümü

Doç. Dr.

epcacan@gmail.com

Orcid ID: 0000-0001-8926-3226

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Alınma Tarihi: 31.03.2023

Düzeltilmiş hali alınma tarihi: 28.05.2023

Kabul edilme tarihi: 28.05.2023

Çevrimiçi yayınlanma tarihi: 28.05.2023

Alıntı: Avşar, G. & Epçaçan, C. (2023). 8. sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığa katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 6(1), 131-158.

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Yaratıcılığa Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Gökhan Avşar¹

Milli Eğitim Bakanlığı

Cevdet Epçaçan²

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bu araştırmanın amacı 8. Sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığa katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ve olgu bilim deseni kullanılan araştırmanın çalışma grubu Ardahan il merkezi ve merkez ilçeye bağlı köylerdeki ortaokullarda çalışan on yedi Türkçe öğretmeni olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılmıştır. Elde edilen görüşme verileri içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre yazma becerisine yönelik etkinlikler yaratıcılığı desteklerken, diğer Türkçe ders kitabı etkinlikleri sürekli kendini tekrar ettiği ve çoğunlukla bilgi ölçtüğü için yaratıcılığa yeterli düzeyde katkı sunamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin Türkçe Dersi Öğretim Programı ile ders kitabı etkinliklerine yönelik önerileri ise etkinliklerde dramatizasyon gibi aktif katılım gerektiren uygulamalara yer verilmesi, ders ortamlarının zenginleştirilmesi, öğretmenlerin gerektiğinde ders kitaplarındaki etkinliklerle yetinmeyerek özgün etkinlikler oluşturması, kendini tekrar eden aynı tür soru kalıpları yerine farklı soru stilleriyle zenginleştirilmiş etkinliklerle çeşitlilik sağlanması ve iş birliğinin ön plana çıkarılması şeklinde sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dersi öğretim programı, ders kitabı etkinlikleri, yaratıcılık.

*Alınma tarihi:*31.03.2023
Düzeltilmiş hali alınma tarihi: 28.05.2023
Kabul edilme tarihi: 28.05.2023
*Çevrimiçi yayınlanma tarihi:*28.05.2023

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri
Uzman Öğretmen
avsargokhann@gmail.com
Orcid ID: 000-0001-60241437

² Doç. Dr.
epcacan@gmail.com
Orcid ID: 0000-0001-8926-3226

Examination of Teachers' Opinions on The Contribution of 8th Grade Turkish Textbook Activities to Creativity

Abstract

This research aims to identify the teachers' opinion on 8. Grade Turkish coursebook activities' effect on creativity. For this purpose interviews were conducted with teacher. The study group of the research, which used qualitative research method and phenomenology design, was determined as seventeen Turkish teachers working in secondary schools within the body of Ardahan provincial directorate of national education The interviews with the teachers were made with a semi-structured interview form. Obtained interview data were analyzed by content analysis technique. According to the teachers' opinions, while the activities for writing skills support creativity, it has been concluded that other Turkish textbook activities do not contribute enough to creativity as they constantly repeat themselves and mostly measure knowledge. The suggestions of the teachers regarding the Turkish Lesson Curriculum and textbook activities are to include practices that require active participation such as dramatization in the activities, to enrich the lesson environments, to create original activities by not being satisfied with the activities in the textbooks when necessary, to diversify with activities enriched with different question styles instead of repeating the same type of question patterns. providing and promoting cooperation.

Keywords: Turkish teaching curriculum, book activities, creativity.

Research Article

*Received:*31.03.2023

Revision

*received:*28.05.2023.

Accepted: 28.05.2023

Published online:

28.05.2023

¹ Corresponding author:

Expert Teacher

avsargokhann@gmail.com

Orcid ID: 000-0001-60241437

²Assoc.Prof.

omerkrnz@nevsehir.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-3393-6043

Türkçe ders kitaplarında, öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmesi ve etkili öğrenmeler gerçekleştirebilmesi için her metnin sonunda onlardan etkinlik çalışmaları yapılması istenmektedir. Öğretim sürecinde kullanılan bu tür etkinliklere önce alıştırma, ödev, etkinlik, ev ödevi, proje, performans ödevi gibi farklı isimlendirmeler yapılmış ve zamanla alıştırma ve etkinlik yaygın olarak kullanılmıştır. Süreç içerisinde eğitim alanında etkinliklerle ilgili çeşitli kavramlar oluşarak; eğitim sürecinde etkinlik, etkinlik yaklaşımı, etkinliklerle öğrenme gibi adlandırmalar yapılmıştır (Güneş, 2017). Türkçe öğretiminde öğrenci ve öğretmenler için temel kaynak olan ders kitapları içerisinde çeşitli metinler ve bu metinlere bağlı olarak oluşturulan metin sonu etkinlikleri bulunur (Sarıkaya, 2019). Türkçe ders kitaplarında öğrencilere çeşitli etkinlikler sunularak ders işlendiğinden dolayı Türkçe öğretiminde etkinliklerin önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Bunun yanında Türkçe ders kitabı etkinlikleri incelendiğinde öğrencilere sunulan etkinliklerin beklenen nitelikte olmadığı, etkinliklerin sadece alıştırma niteliği taşıdığı ve bazılarının da öğrencileri devamlı olarak tekrara düşüren çalışmalar olduğu görülmektedir (Çevik ve Güneş, 2017). Etkinlikler ders materyallerinin etkin bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayarak gerçek yaşamla ilgili, yeni durumlara uyarlanabilen ve karşılaşılan problemlere etkili çözüm önerileri getiren nitelikte olmalıdır. Öğretim süreci sonunda elde edilen ürünlerin değerlendirilmesine olanak sağlayan; öğretmenle öğrenci ve öğrencilerin kendi arasında iletişimini artıran eğitici nitelikte çalışmalar olması beklenmektedir (Çerçi, 2016). Türkçe ders kitabı etkinlikleri öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alarak bilişsel düzeylerine uygun ve fiziksel yeterliliklerini geliştirip temel dil becerilerinin tümüne hitap etmesi etkinliklerin niteliğine olumlu anlamda katkı sunacağı düşünülebilir. Ayrıca Türkçe ders kitabı etkinlikleri üst düzey düşünme becerilerini geliştirmesi, söz dağarcığını geliştirmesi, okuma ve yazma alışkanlığı edinmeyi sağlaması, teknolojinin etkin kullanmasına imkân sunan nitelikte olması da beklenmektedir (Sarıkaya ve Şakiroğlu, 2021). Ders kitaplarının, öğretim programlarında belirtilen kazanımlar doğrultusunda uygulama ve etkinlikleri içermesi öğretmen ve öğrenciler tarafından tercih edilen ve sıklıkla kullanılan bir öğretim materyali olmasını sağlamıştır. Dolayısıyla Türkçe ders kitabı etkinlikleri programın ve eğitimin genel amaçlarından biri olan yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesine yönelik olmalıdır (Erdoğan, 2021).

Yaratıcılık bir düşünme şekil olarak ele alınabilir. Değişen eğitim anlayışıyla bireylerin, kendilerine özgü düşüncelere sahip olabilmeleri ve özgün ürünler oluşturabilmeleri için öğrenme süreçlerinde öğretmenlerin öğrencileri yönlendirerek rehberlik etmesi ve sınıf

İçeriklerle onların yaratıcılıklarını desteklemesi gerekmektedir (Özden, 2005). Yaratıcılık ile ilgili alan yazın araştırmaları incelendiğinde yaratıcılık kavramı için birden çok tanımlama yapılmasına rağmen, yaratıcılık kavramıyla ilgili henüz genel geçer bir tanımlama yapılamadığı söylenebilir. Yaratıcılık ile ilgili yapılan tanımlara bakılacak olursa yaratıcılık alışlagelmişin dışında olan, kişi için yararlı bir beceri veya yetenek olduğu görüşü üzerinde durulduğu söylenebilir (Kara ve Şençiçek, 2015). Yaratıcılık, kişinin bir problem karşısında problemin çözümüne ilişkin yeni bir ürün ortaya koymasındır. Bu bağlamda yaratıcılık bir eylem olarak tanımlanmıştır (Torrance, 1967). Özgün ve farklı düşünme becerisi olarak değerlendirilen yaratıcılık bütün bireylerde bulunan ve günlük hayatın en basit problemlerinden bilimsel çalışmalarda en karmaşık durumlara kadar hayatın her aşamasında kullanılabilen bir yetidir (Temizkan, 2010). Yaratıcılık becerisi bütün bireylerde bulunan bir özellik olmasına rağmen bütün bireyler aynı seviyede yaratıcı olduğu söylenemez. Ayrıca yaratıcılık becerisi eğitim yoluyla da geliştirilebilir (Temizkan, 2014). Eğitim sürecinde bireyler genel olarak belli bir hedefe göre yetiştirilir. Yaratıcılığın desteklendiği eğitim ortamlarında hem yaratıcı bireyler topluma kazandırılır hem de bu bireylerin yaratıcılık becerileri geliştirilir. Eğitimin hedefi geçmiş dönemlerde yapılanları tekrarlamak değil, yeni ve özgün ürünler oluşturma yeteneği edinmiş bireyler yetiştirmektir (Karataş, 2008). Özellikle 2004 yılından sonra yapılandırıcı eğitim anlayışına geçilmesiyle oluşturulan yeni Türkçe dersi öğretim programının, geleneksel öğretim yöntemlerinden farklı olarak uygulanabilmesi için öğretmenlerin öncelikle öğrenme psikolojisini, öğrencilerin bireysel farklılıklarını, yapılandırmacı öğrenme kuramı ve bu kuramın uygulanabilirliği konusunda bilgi sahibi olması gerekir (Epçaçan ve Erzen, 2008). Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018), çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak, bireysel farklılıkları göz önüne alıp, öğrencinin derse aktif katılımını sağlayarak, tematik bir anlayışla öğrencilerin günlük hayatlarında kullanabilecekleri dört temel dil becerisi olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazmayı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için de ders kitapları temel kaynak olarak kullanılır (Mutlu, Sügümlü ve Cinpolat, 2019). Türkçe Dersi Öğretim Programında belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için öğretim sürecinde çeşitli etkinlikler uygulanmaktadır. Bu etkinlikler öğrenci düzeyine uygun olarak temel dil becerilerini geliştirmeye yönelik olmalı ve öğretim sürecinde bireyin kişisel farklılıklarına hitap etmelidir (Ülper, 2017). İki, üçüncü sınıf seviyelerinde yaratıcılıkla ilgili az sayıda kazanıma saptanırken dört ve beşinci sınıf seviyelerinde nispeten daha çok kazanıma yer verildiği izlenmiştir. Yaratıcı düşünmeyle ilgili kazanımların sadece bir metinde değil de farklı

metinler birkaç defa tekrarlanması gerekmektedir (Bal, 2014). Öğretim programlarındaki hedeflerin öğrencilere aktarılması ders kitapları aracılığıyla sağlanmaktadır. Öğretim programlarında, öğretiminin gerekli olduğu vurgulanan yaratıcı düşünme becerisinin öğretim sürecine düzeyde olduğunun ve temel dil becerileriyle ilişkisinin belirlenmesi önem arz etmektedir (Dilekçi ve Karatay, 2022). Türkçe dersi öğretim programında yer verilen zihinsel beceriler, temel dil becerileri, üst düzey düşünme becerileri gibi ifadeler yaratıcılık gerektirdiğinden dolayı yaratıcı düşünme ile hayal gücü eğitime dikkat çekmektedir (Ünveren, 2020). Yaratıcı düşünme, öğrenme ve öğretme süreçlerinde önemli bir yer tutarak bireylerin sadece öğrenme alanında değil, çok boyutlu düşünme, hayal gücünü kullanma, karşılaştığı sorunlara yaratıcı çözümler üretebilme ve süreç içerisinde bireyin kendisinin de bir ürün ortaya koyabilme yeterliliğine katkı sunacağı düşünülebilir. Türkçe dersinde öğrencilere çağın gereklerini ve günlük hayatta kullanabilecekleri temel dil becerileri kazandırmada ders kitabı etkinlikleri son derece önemli konumda olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkçe öğretimi sürecinde öğretmenler ders kitabı etkinliklerinin doğrudan uygulayıcısı olduğu için ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığı öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesi, programın uygulanma aşamasında ne durumda olduğunun anlaşılması bakımından gerçekçi veriler elde edilmesine katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda öğretmen ve öğrenci görüşlerinden yararlanılması ders kitabı hazırlama ve program geliştirme çalışmalarına da olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu çalışma günümüzde önemi giderek artan yaratıcılığın genel anlamda ele alınması, yaratıcılık kavramı üzerine tartışılması, Türkçe ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılık bakımından niteliğinin belirlenmesi, bu konuda çeşitli çözüm önerileri geliştirilerek eğitim alanında yapılan araştırmalara ve program geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması düşünülmektedir. Yapılan bu araştırma sonucunda 2021-2022 eğitim öğretim yılında kullanılan 8. Sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin yaratıcılığı değerlendirilmiştir. Araştırmanın önemli başka bir noktası da 8. Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan etkinliklerin bütün öğrenme alanlarıyla ilişkili olarak yaratıcılığa katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Türkçe ders kitabı etkinliklerinin de yaratıcılığayeterli düzeyde katkı sunmadığı düşünüldüğünden dolayı araştırmanın problem cümlesi 8. Sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığa katkısına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi, olarak belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle, araştırmanın amacı ortaokul 8. Sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığa katkısına ilişkin öğretmen görüşlerini saptamaktır. Bu amaç

dorultusunda“ortaokul 8. Sınıf Türkçe ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığa katkısına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu temel soru altında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Türkçe Öğretmenlerinin yaratıcılıkla ilgili görüşleri nelerdir?
2. Yaratıcılık kavramı Türkçe dersi için ne ifade etmektedir?
3. Ders kitabı etkinlikleri öğrencilerin özgün fikirler üretmelerine olanak sağlıyor mu?
4. Ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılık bakımından güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
5. Yaratıcılığı geliştirmesi açısından hangi metin türleri ve etkinlikleri daha etkilidir?
6. Temel dil becerilerini geliştirmesi açısından etkinlikleri yaratıcı buluyor musunuz?
7. Ders kitabı etkinliklerde yaratıcı düşünmeyi engelleyen etkenler nelerdir?
8. Öğretmenlerin yaratıcı etkinlikler oluşturma konusundaki önerilerini nelerdir?

Yöntem

Model

8.Sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin yaratıcılığa etkisini belirlemek amacıyla bu çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıları ve olayları doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada nitel araştırmalardan kullanılan desenlerden olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Olgular günlük yaşantımızda; olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler ve durumlar gibi farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Ancak günlük yaşantımızda karşılaştığımız bu olguları tam anlamıyla kavrayamayabiliriz. Ne tam anlamıyla kavrayabildiğimiz ne de tam anlamıyla yabancı olduğumuz bu olguları araştırma olgubilimin konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2018).Günlük yaşantımızda farkında olmadan kullandığımız ve hayatımızın bir parçası olan yaratıcılık kavramı da bu özelliğinden dolayı olgubilimin konusuna girebilir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Ardahan il merkezi ve merkez ilçeye bağlı köylerdeki ortaokul kurumlarında görev yapan 17 Türkçe öğretmeni oluşturmuştur. Bu çalışmada öğretmenler nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde amaç küçük bir örneklem grubu oluşturarak araştırılan problemde ele alınan bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtmaktır. Herhangi bir ilde yapılan bir çalışmada ele alınan sorunla ilgili araştırmacının, örneklemini oluştururken o ilin merkezi, kırsal bölgeleri ve varoşları gibi farklı sosyal, kültürel ve ekonomik olanaklara sahip yerlerden seçmesi bu yöntemte örnek verilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada da Ardahan ilinin farklı sosyo-ekonomik ve kültürel bölgelerinde görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinden görüş alınmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla ses kayıt cihazı kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme, bireylerin belirlenmiş bir konuda duygu ve düşüncelerini anlatması olarak tanımlanmaktadır. Görüşme tekniğinin esas amacı bireylerin iç dünyasına girerek onların bakış açısını öğrenmeye çalışmaktır (Karataş, 2015). Görüşmelerde öğretmenlere sekizer soru sorulmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmadan önce geçerliliği sağlamak amacıyla uzman olarak bir Türkçe öğretmenin ve alanında uzman bir eğitim bilimcine görüşlerine sunulmuştur. Bu görüşme neticesinde gerekli görülen bazı değişiklikler yapılarak veri toplama aracına son şekli verilmiş ve veri toplama aracı uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerle yapılan görüşmeleri analiz etmek için nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak öğretmen görüşleri analiz edilmiştir. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını anlamak için dolaylı yollarla çalışmayı sağlayan bir tekniktir. İçerik analizi tekniği genellikle sosyal bilimlerde kullanılır. Bu yöntemde belli kurallara dayalı olarak kodlamalar yapılır ve bir metinde bulunan bazı kelimeler daha küçük içerik kategorileriyle sistematik ve tekrarlanabilir bir şekilde ele alınıp incelenir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020). Birçok kategori kendi içinde kodlanmış veri grupları bulundurulabilir. Bu durumda kategoriler sadeleştirilerek alt kategorilere çevrilir. Ana kategoriler birleştirildiğinde kademeli bir şekilde tematik, kavramsal ve kuramsal bir soyutlamaya doğru gidilir (Saldana,

2019). Bu tür kodlamalar yapılırken araştırmacı verileri detaylı bir şekilde okur ve araştırmanın amacına uygun olacak şekilde önemli olan boyutları belirlemeye çalışır. Ortaya çıkan anlam doğrultusunda araştırmacı kodlar üretir veya doğrudan elde ettiği verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada içerik analizi yapılırken ilk aşama olarak her bir görüşme sorusu önceden tema olarak kabul edilmiş, öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda analizler yapılarak araştırmacılar tarafından ortak olarak belirlenen kategoriler ve kategorilere bağlı olarak da kodlar oluşturulmuştur. Görüşme yapılan öğretmenler sırasıyla “ÖĞ1, ÖĞ2...” biçiminde kodlanmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Bu araştırmada da katılımcı olan öğretmenlere verdikleri cevaplar teyit ettirilmiştir. Verilerin güvenilirliğini sağlamak için de tutarlılık incelenmesi yapılmıştır. Tutarlılık incelenmesi de araştırmaya dışardan bir gözle bakılır ve araştırmacının, araştırma sürecinde tutarlı davranıp davranmadığını ortaya koyulur. Bu süreç veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analizi aşamalarından oluşur ve bu aşamalara bakılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada veriler iki ayrı araştırmacı tarafından analiz edilmiş, elde edilen bulgular karşılaştırma yoluyla benzerliği sağlanarak ortak karar verilip güvenilirliği artırmaya çalışılmıştır. Veri toplama sürecinin zaman ve diğer koşullar detaylı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine herhangi bir değişiklik yapılmadan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ulaşılan veriler detaylı olarak rapor edilmiş, araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığı açıklanmıştır.

Bulgular

Yaratıcılığın Tanımına Yönelik Öğretmen Görüşlerinde Elde Edilen Bulgular

Yaratıcılığın tanımı teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde 3 farklı kategori ve bu kategoriye bağlı olarak 7 farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Buna ilişkin bulgular tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Yaratıcılığın Tanımı Teması*

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
Özgün olma	Yeni ve özgün ürün	ÖĞ9, ÖĞ11, ÖĞ16, ÖĞ17	4
	Yeni fikir	ÖĞ3, ÖĞ6, ÖĞ8	3
	Farklı düşünme	ÖĞ2, ÖĞ4	2
	Farklı yöntem	ÖĞ2, ÖĞ10	2
	Alışılmışın dışında olma	ÖĞ4	1

	İşleve takılmama	ÖĞ2, ÖĞ8	2
İşlevsel olma	Pratik	ÖĞ1, ÖĞ4	2
Hayal gücü	Hayal dünyası	ÖĞ14	1
Toplam			17

Tablo 1.'de görüldüğü üzere, yaratıcılığın tanımı teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “**Özgün Olma**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yeni ve özgün ürünler” (4), “Yeni fikirler” (3) “Farklı yöntem” (2), “Farklı düşünme” (2) ve “Alışılmışın dışında olma” (1) şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır. “**İşlevsel Olma**” kategorisi ve buna bağlı olarak “İşleve takılmama” (2), “Pratik” (2) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin “**Hayal Gücü**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “**Planlama**” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Yaratıcılığın tanımı temasında öğretmenlerin çoğu “**Özgün Olma**” Kategorisinde yoğunlaşmışlardır. Bu kategoride de “Yeni ve özgün ürünler” kodu üzerinde yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin yaratıcılığın tanımına yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Bana göre yaratıcılık bir nesne, varlık veya durumun işlevine takılmamak; yeni, özgün, farklı yollar kullanabilmek ve farklı düşünebilmektir.” (ÖĞ2)

“...yeni, özgün bir birleşim ortaya koymak yaratıcılıktır.” (ÖĞ3)

“Yaratıcılık problemleri kimsenin daha önce düşünmediği bir biçimde davranarak çözmektir. Ancak her yaratıcı düşünce pratikte işe yaramayabilir...” (ÖĞ4)

“Günlük hayatta karşılaştığımız birçok olayın gözlemleri sonucu kendi fikir ve hayal dünyamızla harmanlayarak yeni ve özgün fikirler ve ürünler yaratmaktır.” (ÖĞ6)

“Yaratıcılık, bir şeyin özelliğine takılmadanyeni, özgün fikirler üretebilmektir.” (ÖĞ8)

“Yaratıcılık bireyin hayal gücüyle ortaya özgün ürünler koymasıdır.” (ÖĞ9)

“Yeni, özgün, değerli olgu, yeni yollar, keşfedilmemiş yöntemler bütünüdür.” (ÖĞ10)

“Yaratıcılık, düşünce ve yorumlarla özgün fikirler veya ürünler ortaya koyabilmedir.” (ÖĞ11)

“Hayatı yeniden planlamaktır. Yeniliklere açık, eskiye takılmadan düşünmektir.” (ÖĞ12)

“Yaratıcılık özgünlüktür. Daha önce bulunmamış, ürünler ortaya koymaktır.” (ÖĞ14)

“Bilgi ve becerilerin kullanılarak ortaya özgün bir eser koymaktır.” (ÖĞ16)

“Kişinin hayal dünyasında yer alan herhangi bir şeyi ister düşünce ister bir ürün isterse de bir proje halinde tamamen kendine özgü olarak ortaya koyabilmesidir.” (ÖĞ17)

Türkçe Dersi İçin Yaratıcılığa Yönelik Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Türkçe dersi için yaratıcılık teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde 4 farklı kategori ve buna bağlı 13 farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Buna ilişkin bulgular tablo 2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Türkçe Dersi için Yaratıcılık Teması*

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
İletişim	Kendini İfade etme	ÖĞ1, ÖĞ3	2
	Dili Etkili Kullanma	ÖĞ15	1
	Anladığını Yansıtma	ÖĞ5	1
	Günlük İletişim	ÖĞ4	1
Özgünlük	Yeni ve Özgün Düşünce	ÖĞ17	1
	Kişisel Düşünce	ÖĞ3	1
	Özgün İfade	ÖĞ11	1
	Kendine Özgü Öğrenme	ÖĞ1	1
Oluşturma	Yazılı ve sözlü ürün	ÖĞ2, ÖĞ4	2
	Kompozisyon, şiir oluşturma	ÖĞ14	1
	Metin oluşturma	ÖĞ11	1
Dil Becerileri	Dinleme, yazma, konuşma, görsel okuma	ÖĞ12, ÖĞ16	2
	Toplam		17

Tablo 2.'de görüldüğü üzere, Türkçe dersi için yaratıcılık teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “**İletişim**” kategorisi ve buna bağlı olarak “Kendini ifade etme” (2), “Dili etkili kullanma” (1), “Anladığını yansıtma” (1), ve “Günlük iletişim” (1) **şeklinde** görüş belirttikleri görülmüştür. “**Özgünlük**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yeni ve özgün düşünce” (1), “Kişisel düşünce” (1), “Özgün ifade” (1) ve “Kendine özgü öğrenme” (1) şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin “**Oluşturma**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yazılı, sözlü ürün” (2), “Kompozisyon ve şiir oluşturma” (1) ve “Metin oluşturma” (1) şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır. “**Dil Becerileri**” kategorisi ve buna bağlı olarak “Dinleme, yazma, konuşma, görsel okuma” (2) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Türkçe dersi için yaratıcılık temasında öğretmenlerin çoğu “**İletişim**” kategorisi üzerinde yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin Türkçe dersi için yaratıcılığa yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“*Türkçe dersi için yaratıcılık, bireyin kendini ifade edebildiği özgün eserler ortaya koyması ve kendine özgü öğrenme yöntemleri keşfetmesini sağlama sürecidir.*” (ÖĞ1)

“Metin tamamlama, drama, metin yazma, konuşmametnihazırlama ve sunma vb. Etkinlikler yaratıcılıktanbeslenir. Bu etkinlikler yaratıcılık becerisini geliştirecektir.” (ÖĞ2)

“Türkçe dersinde ortaya konan metinleri tür ve içerik olarak özümseyerek kendi düşünce, çıkarım ve kurgularını kendi cümleleriyle ifade edebilmesidir.” (ÖĞ3)

“Türkçe dersi öğrencinin hayata hazırlıktaki en önemli becerileri (okuma, yazma, konuşma, dinleme)geliştirmektedir.” (ÖĞ4)

“Bana göre yaratıcılık kavramı düşündüğünü özgür olarak ifade edebilme ve yazma becerileri kapsamında yaratıcı metinler ortaya koyabilmektir.” (ÖĞ11)

“Türkçe dersinde yazma ve konuşma etkinliklerinde yaratıcılık gerekmektedir.” (ÖĞ12)

“Kompozisyon, şiir yazma, hazırlıksız konuşma gibi etkinlikler yaratıcılık gerektirir.” (ÖĞ14)

“Dilin zenginliklerini kullanarak yazılı ve sözlü ürünler ortaya çıkarmaktır.” (ÖĞ16)

“Dört temel dil becerisiyle ilgili yeni ve özgün bir ürün, düşünce ortaya koyabilme.” (ÖĞ17)

Özgün Fikir ve Farklı Bakış Açısı Temasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Özgün fikir ve farklı bakış açısı teması ile ilgili olarak öğretmen görüşleri analiz edildiğinde 3 farklı kategori ve bu kategorilere bağlı olarak 7 farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Bu tema, kategori ve kodlara ilişkin bulgular tablo 3.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.Özgün Fikir ve Farklı Bakış Açısı Teması

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
Hayır	Tekrarlanan etkinlikler	ÖĞ2, ÖĞ17, ÖĞ3, ÖĞ10, ÖĞ8	5
	Bilgi ölçen etkinlikler	ÖĞ7, ÖĞ8, ÖĞ15, ÖĞ2	4
	Dil bilgisi etkinlikleri	ÖĞ6	1
Evet	Yeni Metin Oluşturma	ÖĞ14, ÖĞ16, ÖĞ6	3
	Yazma ve Konuşma Etkinlikleri	ÖĞ11, ÖĞ13	2
	Bütün Etkinlikler	ÖĞ9	1
Kısmen	Düşünmeye Yönlendirme	ÖĞ1, ÖĞ17	2
	Konuşma, Yazma	ÖĞ16, ÖĞ9	2
	Okuma, Anlama	ÖĞ13	1
Toplam			21

Tablo 3.’te görüldüğü üzere, özgün fikirler ve farklı bakış açısı teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “Hayır” kategorisi ve buna bağlı olarak “Tekrarlanan etkinlikler” (5), “Bilgi ölçen etkinlikler” (4) ve “Dil bilgisi etkinlikleri” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür.

“**Evet**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yazma ve konuşma” (2), “Yeni metin oluşturma” (3) ve “Bütün etkinlikler” (1) şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin “**Kısmen**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Okuma, anlama” (1), “Düşünmeye yönlendirme” (2) ve “Konuşma yazma” (2) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Özgün fikir ve farklı bakış açısı temasında öğretmenlerin çoğu “**Hayır**” kategorisine ve bu kategoride de tekrarlanan etkinlikler kodu üzerinde yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin özgün fikir ve farklı bakış açısı temasına yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Görsel yorumlama etkinlikleri öğrencinin farklı bakış açıları kazanmasını destekliyor.” (ÖĞ1)

“Ders kitaplarındaki etkinlikler öğrencilerin özgün fikirler üretmesine ve yaratıcılığını geliştirmesine çok az olanak sağlıyor. Belli soru kalıpları üzerinde durulmuş, etkinliklerde tekrara düşülmüştür.” (ÖĞ2)

“Hayır, etkinlikler öğrenciyi bir doğrultuda konuşmaya ve bir düşünceyi benimsetmeye yöneliktir. Ayrıca etkinlikler sürekli kendini tekrar etmektedir.” (ÖĞ3)

“Kısmen sağladığını düşünüyorum. Etkinlikler daha çok öğrencinin okuduğunu anlaması üzerine kurgulanmıştır. Yaratıcılığını destekleyen etkinlikler bir fikir sunarak öğrencinin tartışmasını isteyen etkinlikler yarım bırakılarak tamamlanması beklenen konuşma ve yazma etkinlikleridir.” (ÖĞ6)

“Bazı etkinlikler bilgi temelli sorulardan oluştuğu için hayır sağlamıyor fakat bazı etkinlikler ise öğrenci cevabı olup onların tamamlamasını beklediği için kısmen sağlıyor.” (ÖĞ7)

“...Ders kitaplarındaki etkinliklerin çoğu okuduğunu anlama, yorumlama ve bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik. Belli soru kalıpları var, etkinlikler birbirinin tekrarı niteliğinde.” (ÖĞ8)

“Yazma ve konuşma etkinlikleri öğrencilere bu konuda katkı sağlarken, okuma ve dinleme becerilerine bağlı etkinliklerin katkısı sınırlıdır...” (ÖĞ11)

“Kısmen sağlıyor. Yazma ve konuşma etkinliklerinde öğrenci yaratıcılığını kullanır. Fakat okuma-anlama, dil bilgisi gibi etkinliklerde öğrencileri ezbere yönlendiriyor.” (ÖĞ13)

“Kısmen sağlıyor. Bazı etkinliklerde bir konu verilip o konuyla ilgili kompozisyon yazılması isteniyor. Diğer etkinlikleri yaratıcı bulmuyorum...” (ÖĞ14)

“Ders kitabı etkinlikleri daha çok bilgi ve konuşma düzeyinde öğrenmelere olanak sağlamaktadır. Üst bilişsel öğrenme ortamına yeteri kadar yer vermeyen tekdüze bir materyal olmaktan ileri gidemiyor.” (ÖĞ15)

“Okunan metinlere dönük etkinlikler metinden hareketle öğrenciye yeni fikirler üretmesine olanak sağlamaktadır...” (ÖĞ16)

“Kısmi olarak yaratıcılıklarına katkı sağlıyor. Çünkü Öğrenciyi düşünmeye sevk etmeyen, belli başlı beceriler üzerine yoğunlaşmış etkinlikler mevcut.” (ÖĞ17)

Yaratıcılık Açısından Güçlü ve Zayıf Etkinlikler Temasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Yaratıcılık açısından güçlü ve zayıf etkinlikler teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde iki farklı kategori ve buna bağlı on farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Bu tema, kod ve kategorilere ilişkin bulgular tablo 4.’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Yaratıcılık Açısından Güçlü ve Zayıf Etkinlikler Teması

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
Yaratıcılık Açısından Zayıf	Okuduğunu anlama	ÖĞ2,ÖĞ6,ÖĞ7,ÖĞ11,ÖĞ13,ÖĞ16	6
	Bilgi ölçme	ÖĞ2,ÖĞ7,ÖĞ10,ÖĞ13,ÖĞ14	5
	Tekrarlanan etkinlikler	ÖĞ2,ÖĞ4,	2
	Dil bilgisi	ÖĞ2,ÖĞ11,ÖĞ16	3
	Kelime çalışması	ÖĞ6 1	
Yaratıcılık Açısından Güçlü	Yazma etkinlikleri	ÖĞ2,ÖĞ5,ÖĞ9,ÖĞ11,ÖĞ15	5
	Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma	ÖĞ9,ÖĞ11,ÖĞ14,ÖĞ15	4
	Metin tamamlama	ÖĞ7,ÖĞ13,ÖĞ14,ÖĞ16	4
	Farklı bakış açıları	ÖĞ6	1
	Görsel yorumlama	ÖĞ2	1
Toplam			32

Tablo 4.’te görüldüğü üzere, yaratıcılık açısından güçlü ve zayıf etkinlikler teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “**Yaratıcılık açısından zayıf**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Okuduğunu anlama etkinlikleri” (6), “Bilgi ölçen etkinlikler” (5), “Tekrarlanan etkinlikler” (2), “Dil bilgisi etkinlikleri” (3) ve “Kelime çalışması” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin “**Yaratıcılık açısından güçlü**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yazma etkinlikleri” (5), “Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma” (4), “Metin tamamlama” (4) “Görsel yorumlama” (1) ve “Farklı bakış açıları” (1), ve şeklinde görüş belirttikleri gözlemlenmiştir. Yaratıcılık açısında güçlü ve zayıf etkinlikler temasında öğretmenlerin çoğu “**Yaratıcılık açısından zayıf**” kategorisine ve bu kategoride de

“okuduğunu anlama” kodu üzerine yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“...Cümle yazma etkinliklerinin olmasını başarılı buluyorum.” (ÖĞ5)

“...Öğrencilerde farklı bakış açıları geliştirerek yaratıcılığı geliştirmeyi başarıyor. Yaratıcılık bakımında zayıf yönleri: Okuduğunu anlama ve kelime çalışmaları etkinlikleri.” (ÖĞ6)

“...Okuduğunu anlama ve direkt bilgi sorusu etkinlikleri zayıf grubuna dâhil edilebilir.” (ÖĞ7)

“...Bir metni kendi kelimeleriyle yeniden yazma metne yönelik farklı başlık bulma bir konu verilip konuyla ilgili konuşma yapılması yaratıcılığa katkı sağladığını düşünüyorum.” (ÖĞ9)

“...Zayıf yanları ise her metinden sonraki metne dayalı sorular bilişsel basamağın ilk evresi olan ezbere dayalı sorulardır.” (ÖĞ10)

“...Yaratıcı yazma ve yaratıcı konuşma etkinlikleri öğrencileri geliştirmektedir. Metni anlama soruları, ana fikir çalışmaları ve dil bilgisi etkinlikleri yaratıcılık için yeterli değildir.” (ÖĞ11)

“Yazma ve dinleme etkinlikleri öğrencinin yaratıcılığını geliştiren etkinliklerdir. Fakat tema, konu, ana fikir gibi etkinlikler çok fazla yaratıcı görülüyor.” (ÖĞ12)

“Zayıf Yönleri: Tekdüzelik, üst öğrenme basamaklarına yer vermemek, kavram haritaları... Güçlü Yönler: Konuşma, yazma becerileriyle yaratıcı yazma imkânı sunması...” (ÖĞ15)

“Etkinliklerin yaratıcılık açısından güçlü yanları: yarım bırakılmış bir metnin tamamlanması, yeni bir metin oluşturma ve konuya ilişkin hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yapma. Zayıf yönleri ise bilgi gerektiren dil bilgisi soruları ve metni anlamaya dönük sorular...” (ÖĞ16)

Yaratıcılık Açısından Etkili Metin Türleri ve Etkinlikleri Temasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Yaratıcılık açısından etkili metin türleri ve etkinlikleri teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde dört farklı kategori ve buna bağlı on iki farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Buna ilişkin bulgular tablo 5.’te gösterilmiştir.

Tablo 5.Yaratıcılık Açısından Etkili Metin Türleri ve Etkinlikleri Teması

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
-----------------	------------	--------------------	----------

Anlatmaya Dayalı Metinler	Masal	ÖĞ4, ÖĞ5, ÖĞ6, ÖĞ7, ÖĞ9, ÖĞ1, ÖĞ12, ÖĞ13, ÖĞ14, ÖĞ16	10
	Fabl	ÖĞ2, ÖĞ6, ÖĞ7, ÖĞ9, ÖĞ11, ÖĞ12, ÖĞ13, ÖĞ14, ÖĞ16	9
	Destan	ÖĞ2, ÖĞ10	2
	Efsane	ÖĞ13, ÖĞ15	2
Göstermeye Dayalı Metinler	Karagöz	ÖĞ2,	1
	Ortaoyunu	ÖĞ2,	1
	Meddah	ÖĞ2,	1
	Tiyatro	ÖĞ17	1
Öğretici Metinler	Deneme	ÖĞ1, ÖĞ16	2
	Fıkra	ÖĞ1	1
	Eleştiri	ÖĞ1	1
Coşkuya Dayalı Metinler	Şiir	ÖĞ6, ÖĞ7, ÖĞ17	3
Toplam			35

Tablo 5.'te görüldüğü üzere, yaratıcılık açısından etkili metin türleri ve etkinlikleri teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “**Anlatmaya Dayalı Metinler**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Masal” (10), “Fabl” (9), “Destan” (2), “Efsane” (2) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. “**Göstermeye Dayalı Metinler**” Kategorisinde ortaya çıkan “Karagöz” (1), “Meddah” (1), “Ortaoyunu” (1) ve “Tiyatro” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin “**Öğretici Metinler**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Deneme” (2), “Fıkra” (1), “Eleştiri” (1) şeklinde görüş belirtmişler. “**Coşkuya Dayalı Metinler**” Kategorisinde ortaya çıkan “Şiir” (3) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Yaratıcılık açısında etkili metin türleri ve etkinlikler temasında öğretmenlerin çoğu “**Anlatmaya Dayalı Metin Türleri**” kategorisi üzerinde yoğunlaşmıştır ve bu kategoride de “Masal” kodu üzerine yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan bütün öğretmenlerin yaratıcılık açısında etkili metin türleri ve etkinlikler temasına yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“...Çocukların farklı bakış açıları kazanmaları açısından masal, deneme, fıkra, eleştiri yazılarından yararlanabileceğini düşünüyorum.” (ÖĞ1)

“Göstermeye dayalı metinlerin (Karagöz, meddah, ortaoyunu, komedi vb.) yaratıcılığı destekler. Destan, fabl gibi metinler de hayal gücünü geliştirebilecek metinlerdir.” (ÖĞ2)

“Kişisel görüşüm yaratıcılık hayal gücüyle bağlantılı bir konu; bu sebepten masallar hayal gücünü beslemek açısından oldukça önemlidir...” (ÖĞ4)

“Masal, fabl, destan, şiir gibi olaya dayalı metin türleri daha etkilidir. Buna kısa hikâyeleri de dâhil edebiliriz...” (ÖĞ7)

“Yaratıcılığı geliştirmesi açısından masal ve fabl türündeki metinleri ve bu metinlere yönelik etkinlikleri daha yaratıcı buluyorum...” (ÖĞ9)

“Dinleme metinleri veya metnin bir kısmı boş bırakılarak siz tamamlayın tarzı metinler yaratıcılığı geliştirmektedir. Fabl, destan ve hikâyeler yaratıcılığı destekler...” (ÖĞ10)

“...Öğrenciler fabl ve masallara ilgi duymaktadır. Bu metinleri yazarken hayal güçlerinin sınırlarını zorlayabilir, yaratıcı olabilirler...” (ÖĞ11)

“Masal ve fabl öğrencinin yaratıcılığını en çok geliştiren metin türleri, bu metin türlerinde hareketle yeni masal ve fabl yazdırarak öğrenciyi yaratıcı düzeye sevk ederiz.” (ÖĞ12)

“Masal, fabl, efsane gibi olağanüstü unsurların olduğu metinler daha etkilidir. Metnin devamını hayal güçlerine göre tamamladıklarında veya yeni bir metin yazmak.” (ÖĞ13)

“Fabl, masal, hikâye türündeki metinler öğrencilerin yaratıcı düşünmesini etkiler.” (ÖĞ14)

“...Düşünce kabiliyetlerinin, hayal dünyasıyla iş birliği yaptığı; masal, fabl, efsane vb. metinler yaratıcılığı destekler niteliktedir.” (ÖĞ15)

“Yaratıcılığı geliştirmesi açısından masal, fabl, hikâye ve deneme türündeki metinlerin etkili olduğunu düşünüyorum...” (ÖĞ16)

“Şiir, hikâye ve tiyatro olduğunu düşünüyorum...” (ÖĞ17)

Temel Dil Becerisi Etkinlikleri ve Yaratıcılık Temasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Yaratıcılık açısından etkili metin türleri ve etkinlikleri teması ile ilgili olarak öğretmen görüşleri analiz edildiğinde 3 farklı kategori ve bu kategorilere bağlı 9 farklı kod ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kod ve kategorilere ilişkin bulgular tablo 6.'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Temel Dil Becerileri ve Yaratıcılık Teması

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
	Yazma	ÖĞ2, ÖĞ7, ÖĞ8, ÖĞ16, ÖĞ17	5
	Konuşma	ÖĞ6, ÖĞ12, ÖĞ13, ÖĞ16, ÖĞ17	5
	Görsel Okuma	ÖĞ1, ÖĞ13, ÖĞ17	3
Evet	Dinleme	ÖĞ1	1
Kısmen	Dinleme	ÖĞ7, ÖĞ9, ÖĞ14	3
	Konuşma	ÖĞ3	1
	Okuma	ÖĞ7	1
Hayır	Okuma	ÖĞ13	1
Toplam			20

Tablo 6.'da görüldüğü üzere, temel dil becerileri ve yaratıcılık teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “Evet” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yazma” (5), “Konuşma” (5), “Görsel okuma” (3) ve “Dinleme” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin “Kısmen” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Dinleme” (3), “Konuşma” (1), “Okuma” (1) şeklinde görüş belirtmişler. “Hayır” Kategorisinde ortaya çıkan “Okuma” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Temel dil becerileri ve yaratıcılık temasında öğretmenlerin çoğu “Evet” kategorisi üzerinde yoğunlaşmıştır ve bu kategoride de “Yazma” kodu üzerine yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin temel dil becerileri ve yaratıcılık temasına yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Evet, görsel okuma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikleri yaratıcı buluyorum.” (ÖĞ1)

“...Ders kitaplarındaki şiir yazma, hikâye yazma, bilgilendirici metin yazma, konuşma metni hazırlama ve sunma, metne başlık belirleme, metin tamamlama, görselden hareketle paragraf yazma gibi etkinlikleri yaratıcı buluyorum...”(ÖĞ2)

“...Konuşma etkinlikleri diğerlerine göre biraz daha yaratıcılığı ortaya çıkaracak nitelikte. Yazma etkinlikleri de maalesef yaratıcılığa yönelik değil bir fikri savunmaya yönelik.” (ÖĞ3)

“Temel dil becerilerini geliştirmesi açısından yaratıcı bulduğum etkinlikler daha çok konuşma ile ilgilidir...” (ÖĞ6)

“...Dikkat edersek yaratıcı etkinlikler genelde yazma becerisi üzerine yoğunlaşmıştır. Anlamı bilinmeyen kelime, metne yönelik soru kalıpları tekrar etmektedir.” (ÖĞ8)

“Temel dil becerilerinden dinlemeye yönelik etkinlikler kısmen yaratıcı...” (ÖĞ9)

“...Öğrenciye etkinliklerde bir tema vererek bu konuda konuşması istenmektedir. Bu da öğrencilerin dil becerilerini gelişimini sağlar...” (ÖĞ12)

“Konuşma, görsel okuma ve görsel sunuya yönelik etkinlikler yaratıcılık açısından başarılı bulmamla birlikte yeterli düzeyde yer verilmediğini düşünüyorum...” (ÖĞ13)

“Dinlemeye yönelik etkinlikleri yaratıcı bulmuyorum. Etkinlikler birbirinin devamı niteliğinde ve yaratıcılığa yönelik değil...” (ÖĞ14)

“Temel dil becerilerine yönelik etkinliklere baktığımızda yazma ve konuşma becerisine yönelik yaratıcı etkinlikler görüyorum...” (ÖĞ16)

“Konuşma, yazma ve görsel okuma etkinlikleri daha yaratıcı diyebilirim...” (ÖĞ17)

Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler Temasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Yaratıcılığı engelleyen etmenler teması ile ilgili olarak öğretmen görüşleri analiz edildiğinde iki farklı kategori ve bu kategorilere bağlı olarak da beş kod ortaya çıktığı görülmektedir. Bu tema, kategori ve kodlara ilişkin bulgular tablo 7.'de gösterilmiştir.

Tablo 7.Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler Teması

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
<i>Aynı Tarz Soru</i>	Tekrar	ÖĞ1,ÖĞ2,ÖĞ3,ÖĞ5,ÖĞ8,ÖĞ9,ÖĞ10,ÖĞ14,ÖĞ17	9
	Benzerlik	ÖĞ6,ÖĞ8,ÖĞ11	3
	Ezber	ÖĞ7,ÖĞ17	2
	Döngü	ÖĞ2	1
<i>Etkinlik Süresi</i>	Uzun	ÖĞ11,ÖĞ12,ÖĞ16	3
Toplam			18

Tablo 7.'de görüldüğü üzere, yaratıcı düşünme engelleri teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “**Aynı Tarz Soru**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Tekrar” (9), “Benzerlik” (3), “Ezber” (2), “Döngü” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin “**Etkinlik Süresi**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Uzun” (3) şeklinde görüş belirtmişler. Yaratıcı düşünme engelleri temasında öğretmenlerin çoğu “**Aynı Tarz Sorular**” kategorisi üzerinde yoğunlaşmıştır ve bu kategoride de “Tekrar” kodu üzerine yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin temel dil becerileri ve yaratıcılık temasına yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Her metin sonrası etkinliklerin hemen hemen aynı olması, Örneğin hep aynı yönetemlerle yazı yazma etkinliği verilmiş...”(ÖĞ1)

“Ders kitaplarında yaratıcı düşüncenin engellenmesinde etkinliklerin sürekli aynı döngü içinde tekrar etmesi ve metinden hareketle cevaplanan sorular ve dilbilgisine yönelik sorular.”(ÖĞ2)

“Etkinliklerin kendini sürekli yinelemesi, metinlerin güncel olmaması, ulaşılabilecek sonuçların kısır olması (tek doğru sonucun olması).” (ÖĞ3)

“Etkinliklerin sık sık tekrara düşmesi...” (ÖĞ5)

“Etkinlikteki soruları belli kalıplara sokarak ve istenilen doğrultuda düşünmelerini yönlendiriyor...” (ÖĞ6)

“Yaratıcılığı engelleyen etkenler arasında ders kitabındaki etkinliklerde ezbere dayalı ya da okuduğunu anlamaya dayalı soruları çok sık tekrarlanmasını söyleyebiliriz...” (ÖĞ7)

“Ders kitabı etkinlikleri kendini tekrar eden (kelime etkinliği, soru-cevap) etkinliği ve okuduğunu anlamaya yönelik sorular yaratıcılığı engellediğini düşünüyorum.” (ÖĞ9)

“Etkinliklerin birbirini tekrarlaması örneğin bir etkinlikte sunulan sorunun ifadeleri değiştirilerek tekrar sorulması, farklı farklı metinlerde aynı tarz sorular vardır...” (ÖĞ10)

“Alışılmış ve belli bir kalıba bağlı olmaları, görsellerin yetersiz olması, metinlerin öğrencilerin ilgisini çekmemesi, ders kitaplarının tasarımı, etkinliklerin uzun olması.” (ÖĞ11)

“Etkinliklerin uzun ve sıkıcı olması çocuğu olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca etkinliklerin bütün metin sunum etkinliklerinde standart olması öğrenciyi sıkmaktadır...” (ÖĞ12)

“Metin etkinliklerinde kendini tekrar eden sorular öğrencilerin yaratıcılığını engellediğini düşünüyorum...” (ÖĞ14)

“Yaratıcılığı engelleyen nedenler etkinliklerin uzun olması... şeklinde sıralayabiliriz.” (ÖĞ16)

“Etkinliklerin kısa ve tekrara düşen cevapları istemesi... Öğrenciyi yorum yapmaya değil de daha çok ezbere yönelten cevaplara yönlendirmesi de öğrenciyi olumsuz etkiler.” (ÖĞ17)

Yaratıcı Etkinlik Oluşturma Temasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinde Elde Edilen Bulgular

Yaratıcı etkinlik oluşturma teması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde dört farklı kategori ve buna bağlı on iki kod ortaya çıktığı görülmektedir. Buna ilişkin bulgular tablo 8.'de gösterilmiştir.

Tablo 8.Yaratıcı Etkinlik Oluşturma Teması

Kategori	Kod	Öğretmenler	N
Özgün Etkinlik	Yeni Metin	ÖĞ4,ÖĞ6,ÖĞ10,ÖĞ12,ÖĞ16	5
	Etkinlik Oluşturma	ÖĞ9,ÖĞ12,ÖĞ14,ÖĞ17	4
	Görsel Materyal	ÖĞ3	1
Yöntem ve Teknik	Beyin Fırtınası	ÖĞ5,ÖĞ7,ÖĞ10,ÖĞ17	4
	Gösterim	ÖĞ4	1
	İstasyon Tekniği	ÖĞ1	1
	Altı Şapka	ÖĞ4	1
Grup Etkinliği	Oyun	ÖĞ2,ÖĞ3,ÖĞ8	3
	Etkileşim	ÖĞ3	1
	Konuşma	ÖĞ13	1
Eğitim Teknolojileri	Akıllı Tahta	ÖĞ4	1
	Bilgisayar	ÖĞ4	1
Toplam			24

Tablo 8.'de görüldüğü üzere, yaratıcı etkinlik oluşturma teması ile ilgili olarak öğretmenlerin “**Özgün Etkinlik**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Yeni metin” (5), “Etkinlik oluşturma” (4), “Görsel materyal” (1), şeklinde görüş belirtmişler. “**Yöntem ve Teknik**” kategorisi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Beyin Fırtınası” (4), “İstasyon tekniği” (1), “Gösterim” (1) ve “Altı şapka” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. “**Grup Etkinliği**” Kategorisinde ortaya çıkan “Oyun” (3), “Etkileşim” (2), “Konuşma” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. “**Eğitim Teknolojileri**” Kategorisindeve buna bağlı olarak ortaya çıkan “Akıllı tahta” (1), “Bilgisayar” (1) şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Yaratıcı etkinlik oluşturma temasında öğretmenlerin çoğu “**Özgün Etkinlik**” kategorisi üzerinde yoğunlaşmıştır ve bu kategoride de “Yeni metin” kodu üzerine yoğunlaşmıştır. Aşağıda görüşme yapılan öğretmenlerin yaratıcı etkinlik oluşturma temasına yönelik görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“...Oyun tasarımı, çevresinde sorun olarak gördüğü bir duruma yönelik çözüm oluşturma ve bunu deneme, kendine özgü poster, diyagram gibi görseller oluşturma gibi.” (ÖĞ3)

“Benim bu konudaki önerim günümüz imkânlarını (Akıllı tahta, bilgisayar, materyal vb.) daha verimli kullanarak yaratıcılık daha etkin kullanılabilir... Çocukların özgün ürünler ortaya koyması (hikâye, masal, deneme vb.) sağlanabilir. Beyin fırtınası, altı şapka, metin tamamlama vb. Teknikler ders kitaplarında daha fazla yer alabilir.” (ÖĞ4)

“Okuma metinlerindeki hikâye unsurlarını ve kahramanlarını kendilerinin yeniden yorumlamasını isteyerek problemleri çözdürmeye yönelik çalışma yaptırırdım.” (ÖĞ6)

“Dilbilgisi konularının sezdirilip kavratılması devamında şu etkinlik yapılabilir. Örneğin: sıfatlar hakkında bireysel olarak ya da ikili gruplar halinde oyun tasarlayınız. Oyun hakkında tanıtıcı bilgi veren afişler oluşturunuz. Hazırladığınız oyunu sınıfta paylaşınız...” (ÖĞ8)

“Bazı etkinlik bölümlerini boş bırakırdım. Etkinlik alanı tamamen öğrenciye ait olduğu için kendini daha rahat hissedip yaratıcı olacaklarını düşünüyorum.” (ÖĞ9)

“...Örneğin şiir verilip devamını getirme istenebilir. Metinle alakalı üç anahtar kelime verilip onlar canlandırılabilir ve bu üç anahtar kelimeyle olay, düşünce yazısı yazılabilir.” (ÖĞ10)

“Metinlerde soruları her zaman öğrenciden isteyebiliriz. Yazma etkinliklerinde öğrencinin metni tamamlama etkinliklerine bolca yer verilebilir...” (ÖĞ12)

“Ana fikri verilen bir konu üzerinde en az üç kişiden oluşan grupların konuşma metnini oluşturması. (Her birey bağımsız fakat sırayla oluşturacak).” (ÖĞ13)

“Etkinlikleri öğrencilerin oluşturmasını isteyebiliriz. Yarım bırakılmış bir metni arkadaşının empati duygusuyla tamamlayabilir. Görsellerle ilgili şiir yazdırılabilir.” (ÖĞ14)

“Öğrencinin özgün fikirler üretilip kendi cevaplarını oluşturacak şekilde düzenlerdim...” Örneğin metinde anlatılanlarla kendi yaşantılarını sentezleyerek yeni bir metin oluşturma...” (ÖĞ16)

“Her öğrenciyi düşünmeye ve ortaya kendine has özgün bir ürün ortaya koymaya yönlendirecek bir etkinlik dizisi oluşturmak isterdim...” (ÖĞ17)

Tartışma ve Sonuç

Yaratıcılığın tanımı için görüşüne başvuru alan öğretmenler yaratıcılığı, hayal gücünü kullanarak özgün ve yeni ürün üretme olarak tanımlamışlardır. Bozkurt Altan ve Tan (2021) yapmış olduğu tasarım temelli öğrenmeyi kullanarak etkinlikler oluşturulmuş ve geliştirilen etkinlikler uygulanarak öğrencilerin yaratıcılık kavramlarına yönelik algılayışları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda akıcılık alt boyutunda frekans değeri diğer esneklik, özgünlük ayrıntılandırma boyutunda elde edilen frekanslardan yüksek çıkmıştır. En düşük frekansı ise özgünlükte gösterdikleri görülmüştür. Araştırmada öğrencilerin çok sayıda fikir üretmektense işlevsel fikir üretmeleri ve bu anlamda yoğunlaşmaları gerektiğini ifade edilmiştir. Öğretmenlere uygulanan bu çalışmanın sonuçları ile daha önceden Bozkurt Altan ve Tan (2021) tarafından yapılmış çalışmanın sonuçlarından hareketle yaratıcılık yeni ürünler üretme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca “özgünlük” kavramına her iki çalışmada ön plana çıkmaktadır.

Öğretmenler çoğunlukla “iletişim” görüşü üzerine yoğunlaşarak Türkçe dersi için yaratıcılığın ne ifade ettiği konusunda iletişim becerisi görüşünü belirtmişlerdir. Temizkan (2014) ise yaptığı çalışmada öğrencilere yaratıcı düşünmenin kazandırılması açısından Türkçe ders kitaplarının çok yetersiz olduğunu göstermektedir. Çalışmada benzer bir durum yaratıcı düşünmenin alt becerileri açısından da söz konusudur. Buna göre alt becerilerden “olaylara farklı bakış açısıyla bakabilme” ile “hayal gücünü kullanma” maddelerine düşük bir oranda yer verilmiş, diğer alt başlıklar olan “yeni, farklı bilgiler ve ürünler ortaya koyma; sorunlara kendine özgü çözümler bulabilme, konu veya durumla ilgili çok sayıda düşünce üretme; bir kavramı kendime göre tanımlayıp yorumlama” alt başlıklarına ise hiç yer verilmemiştir.

Yapılan çalışmaların sonucundan hareketle Türkçe ders kitaplarının yaratıcılık açısından yeterli olabilmesi için yaratıcılığı destekleyen metinlere ve genel olarak iletişim becerisi olarak ele alınan ve etkili kullanılması yaratıcılık gerektiren dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi temel dil becerilerine daha yoğun yer verilebilir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre etkinlikler sürekli kendini tekrar eden, bilgi ölçen ve dilbilgisiyle ilgili olduğu belirtilerek Türkçe ders kitabı etkinlikleri yeterli düzeyde yaratıcı bulunmamıştır. Erdoğan (2014) yapmış olduğu çalışmada, çalışma kitaplarında yaratıcı düşünme becerisine yönelik etkinliklere yeterince yer verildiği belirtilmiştir. Sonuçlardan hareketle bu çalışmada etkinlikler tüm öğrenme alanlarına yönelik yeterli oranda yaratıcı bulunmazken Erdoğan çalışmasında etkinlikleri yaratıcılık açısından yeterli olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları ile daha önce Erdoğan tarafından yapılan çalışma sonuçları birbirinden farklı sonuçlar ve farklı anlamlar çıkmaktadır. Bu bağlamda etkinliklerin yaratıcılığı biraz da göreceli değerlendirildiği söylenebilir.

Öğretmenler çoğunlukla etkinlikleri yaratıcılık açısından zayıf bulmuştur. Özellikle yazma çalışmaları öğretmenler tarafında yaratıcılığı geliştirdiği belirtilmiştir. Alan yazında yapılan benzer bir çalışma şöyledir: Beydemir (2010) Türkçe dersinde 5. Sınıflar üzerine yaratıcı yazma çalışmasıyla ilgili yaptığı çalışmada ilköğretim öğrencilerinin genel olarak yazmaya karşı olumsuz bir tutum içerisinde olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarının yaratıcı yazma çalışmaları yapılarak olumlu yönde değiştiği de belirtilmiştir. Dolayısıyla yaratıcı yazma çalışmalarının yapılması öğrencilerin yazmaya karşı tutumlarının da olumlu yönde değiştiğini göstermektedir. Bu çalışmada ve daha önce Beydemir tarafından yapılan çalışmada yazma etkinliklerinin yaratıcılığının değerlendirildiği görülmektedir. Sonuçlardan hareketle hem yaratıcılığın geliştirilebilir olması hem de çeşitli çalışma ve etkinlikler yapılarak yaratıcılığın olumlu anlamda destekleneceği söylenebilir.

Yaratıcılık açısından etkili metin türleri ve etkinlikler temasında öğretmenlerin çoğu anlatmaya dayalı metin türlerinden “Masal” türünü öğrencilerin yaratıcılığı üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Alan yazında benzer bir çalışmada anlatmaya dayalı metin türlerinden hikâye okumanın yaratıcılığı olumlu etkilediği belirtilmiş ve benzer bir sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Palamut (2008) Hikâye okumanın ilköğretim öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi adlı çalışmada İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin, hikâye okuma uygulaması yapılan deney grubu ile herhangi bir uygulama yapılmayan kontrol grubundaki öğrenciler arasında deney grubundaki öğrencilerin lehine

olumlu katkı sunduğu belirtilmiştir. Sonuçlardan hareketle çalışmalarda hikâye ve masal türleri gibi anlatmaya dayalı türlerin yaratıcılığa olumlu anlamda katkı sunduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi amacıyla hikâye, masal gibi türlerin dinleme metinlerinde sıklıkla kullanılması yaratıcılığa olumlu anlamda katkı sunabilir.

Temel dil becerilerini geliştirmesi açısından etkinliklerin yaratıcılığı ile ilgili öğretmenlerin çoğu etkinlikleri çoğunlukla yaratıcı bulmamıştır. Yaratıcılığı geliştirdiğini düşündükleri etkinlikleri çoğunlukla “Yazma” etkinliği olarak belirtmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde yaratıcılık ve yazma ile ilgili yapılan benzer bir çalışma aşağıda sunulmuştur. Türkyılmaz ve Arı (2021) Yaratıcı yazma etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin öykü yazma becerilerine etkisi adlı çalışmada öğretim materyalleriyle yaratıcı yazma etkinliklerine daha yoğun olarak verilmesi öğrencilerin yazma becerilerinin gelişmesinde olumlu katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Farklı metin türlerinde çalışmaların yapılması yaratıcı yazmaya katkı sunması bakımında daha etkili ve verimli bir öğretim süreci sunabileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada tüm dil becerileri ile yaratıcılık değerlendirilirken Türkyılmaz ve Arı tarafında yapılan çalışmada ise sadece yazma etkinliği üzerinde durulmuştur. Sonuçlarından hareketle yazma etkinlikleri yaratıcı olduğu söylenebilir. Yaratıcılığın geliştirilmesi için sadece yazma becerisini kullanmak yeterli olmayabilir, yazma becerisi ile diğer dil becerilerine yönelik etkinliklerin birlikte kullanılması yaratıcılık açısından daha nitelikli sonuçlar ortaya çıkarabilir.

Yaratıcılık engelleri ile ilgili olarak öğretmenler tarafından aynı tarz sorular sorulduğunu, etkinliklerin kendini sürekli tekrar ederek benzer ve ezbere dayalı çalışmalar olduğunu ve bu döngünün aşamadığı belirtilmiştir. Etkinlik süresinin gerekenden uzun ve sıkıcı olduğu belirtilmiş fakat okuma ve dinleme etkinlikleri de yaratıcılık önünde bir engel olarak görülmemiştir. Alan yazın incelendiğinde doğrudan etkinliklerle ilgili yaratıcı düşünceyi engelleyen etmelere değinilmemiş fakat benzer bir çalışmada yaratıcı yazma sürecini olumsuz etkileyen etmenlere değinilmiştir. Demirel (2022) Türkçe öğretmeni adaylarının gözüyle yaratıcı yazma süreçlerini olumsuz etkileyen etmenler ve çözüm önerileri isimli çalışmasında Türkçe öğretmeni adaylarının tecrübelerinden yola çıkarak yaratıcı yazma süreçlerini olumsuz etkileyen etmeleri ve bu etmenleri ortadan kaldırmak için çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır. Yaratıcı yazma sürecini olumsuz etkileyen önemli etmenlerden birinin de öğretmenler tarafından öğrencilerin ilgi ve isteklerinin göz önüne alınmamasıdır. Sonuçlardan hareketle aynı tarz sorular yaratıcılığı olumsuz etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin yazma süreçlerini desteklemek için onların ilgi ve istekleri göz önünde bulundurularak yazma çalışmaları yapılması yaratıcı yazma önündeki engellerin bir kısmını ortadan kaldırabilir.

Yaratıcı etkinlik oluşturma konusunda öğretmenlerin çoğu tarafından “Özgün etkinlik” oluşturma gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Alan yazında yaratıcı etkinlik oluşturmaya ilgili çalışmaya rastlanmamasına rağmen mevcut etkinlikleri yaratıcılık açısından değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır. Oryaşın (2021) etkinlikleri üst bilişsel düşünme açısından değerlendirdiği çalışmasında yaratma basamağı düzeyindeki etkinliklerin çok az sayıda olduğu özellikle vurgulanmıştır. Yaratıcılık anadili edinimi ve eğitimi süreçlerinde yer verilmesi gereken bir beceridir. Öğrencilerin kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri ve bireysel farklılıklarını ortaya koyabilecekleri etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Sonuçlarından hareketle etkinliklerin bir kısmı öğrenciler tarafından oluşturulması yaratıcılığı olumlu anlamda destekleyebilir. Ayrıca Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikler öğrencilerin sadece dil becerilerine değil üst bilişsel becerilerine de katkı sunması etkinliklerin yaratıcılık bakımından daha nitelikli olmasını sağlayabilir. Bir metnin tüm etkinliklerini oluşturmak zaman kaybına neden olabileceği için bir veya birkaç etkinliğin öğrenciler tarafından oluşturulması zaman yönetimi açısından daha uygun olduğu söylenebilir.

Öneriler

Öğretmenler, sadece ders kitabı etkinlikleriyle yetinmemeli gerektiğinde kendileri de yaratıcılığı destekleyengörsel etkinlikler, yeni metin oluşturma, resim yaptırma ve grup etkinliği gerektiren özellikle “drama, tartışma, münazara” gibi sınıf içi etkinlik yapatırabilir.

Okuduğunu anlamaya yönelik sorular bulunmalı fakat bu tür sorulara gereğinden fazla yer vermek yerine etkinlikler çeşitlendirilebilir. Sıklıkla tekrara düşen benzer etkinliklere yer vermek öğrencilerin ilgisini dağıttığı düşünüldüğünden öğrencilerin ilgisini çekecek ve onların iş birliği yaparak yeni ürünler oluşturabileceği etkinliklere yer verilebilir. Ders kitabı etkinliklerinde sadece yazma öğrenme alanına yönelik etkinliklerle yetinmeyerek temel dil becerilerinin tümüne yönelik yaratıcı etkinlikler oluşturulabilir. Mevcut ders kitabı etkinliklerinin yaratıcılığı geliştirmesi açısından güçlü ve zayıf yönleri tespit edilerek etkinlikler oluşturulabilir. Ders kitabı etkinliklerinde drama, canlandırma, tiyatro gibi iş birliği ve yaratıcılık gerektiren etkinliklere yer verilebilir. Etkinlikler oluşturulurken öğrenci ve öğretmenlerin de ders esnasında kendi etkinliklerini oluşturmalarına olanak sunulabilir.

Kaynakça

Bal, B. (2014). Türkçe dersi öğretim programlarında yaratıcı düşünme. *Journal of Turkish Studies*, 9(9), 247-258. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7173>

Beydemir, A. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara, yaratıcı yazma ve yazma erişimine etkisi* (Yayın No. 286641) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Bozkurt Altan, E. & Tan, S. (2021). Stem eğitiminde tasarım temelli öğrenmede yaratıcılık kavramları. *International Journal of Technology and Design Education*, 31(3), 503-529.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E., Karadeniz, Ö. E. & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Çerçi, A. (2016). 6. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabının etkinliği oluşturan unsurlar bakımından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1984-1998.

Çevik, A. & Güneş, F. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-286. <https://doi.org/10.16916/aded.288848>

Demirel, A. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının gözüyle yaratıcı yazma süreçlerini olumsuz etkileyen etmenler ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(2), 813-829.

Dilekçi, A. & Karatay, H. (2022). Türkçe dersi kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisine göre incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(2), 830-846.

Epçaçan, C. & Erzen, M. (2008). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 182-202.

Erdoğan, N. G. (2021). İlkokul Türkçe çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerileri açısından incelenmesi (Yayın No. 673401) [Master's thesis, Kocaeli Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Erdoğan, T. (2014). İlkokul 1-4. sınıflar Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 25-58.

Güneş, F. (2017). Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 48-64. <https://doi.org/10.16916/aded.286415>

Kara, Ş. & Şençiçek, S. (2015). Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 90-97.

Karataş, S. (2008). Bilişim Teknolojileri Öğretimi ve Yaratıcılık. Bilişim teknolojileri öğretiminde sosyo-psikolojik değişkenler. (D. Deryakulu, Ed.). Maya Akademi Yayın Dağıtım.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.

Mutlu, H. H., Süğümlü, Ü. & Cinpolat, E. (2019). Türkçe dersi öğretim programı (2018) temelinde hazırlanan ortaokul Türkçe dersi kitaplarının öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(224), 101-121.

Oryaşın, U. (2021). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin yenilenen Bloom Sınıflandırması'na göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 820-832. <https://doi.org/10.16916/aded.888116>

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme* (7. Baskı.). Pegem Akademi.

Palamut, İ. (2008). *Hikâye Okumanın İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi* (Yayın No. 220346) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Saldana, J. (2019). *Nitel Araştırmacılar İçin Kodlama El Kitabı*. (A. T. Akcan ve S. Şad, Çev.). Pegem Akademi.

Sarikaya, B. (2019). Ortaokul türkçe ders kitaplarındaki (5, 6, 7 ve 8. sınıf) etkinliklerin değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Research Institute*, (64), 581-586. <https://doi.org/10.14222/Turkiyat4047>

Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 621-643.

Temizkan, M. (2014). Ortaokul Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi öğretim programındaki temel beceriler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 49-72. <https://doi.org/10.16916/aded.99872>

Torrance, E. P. (1967). The minnesota studies of creative behavior: National and international extensions. *Journal of Creative Behavior*, 1(2), 137-154.
<https://doi.org/10.1002/J.2162-6057.1967.TB00021.X>

Türkyılmaz, M. B. & Arı, B. (2021). Yaratıcı yazma etkinliklerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin öykü yazma becerilerine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1151-1168.
<https://doi.org/10.16916/aded.944302>

Ülper, H. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikler. Hakan Ülper (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri içinde* (3. bs.,ss. 55-80). Pegem Akademi Yayıncılık.
<http://dx.doi.org/10.14527/9786053640738.04>

Ünveren, D. (2020). Türkçe öğretiminde hayal gücü ve yaratıcılık eğitimi. *OPUS International Journal of SocietyResearches*, 15(21), 378-404.
<https://doi.org/10.26466/opus.656984>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı.). Seçkin Yayıncılık.